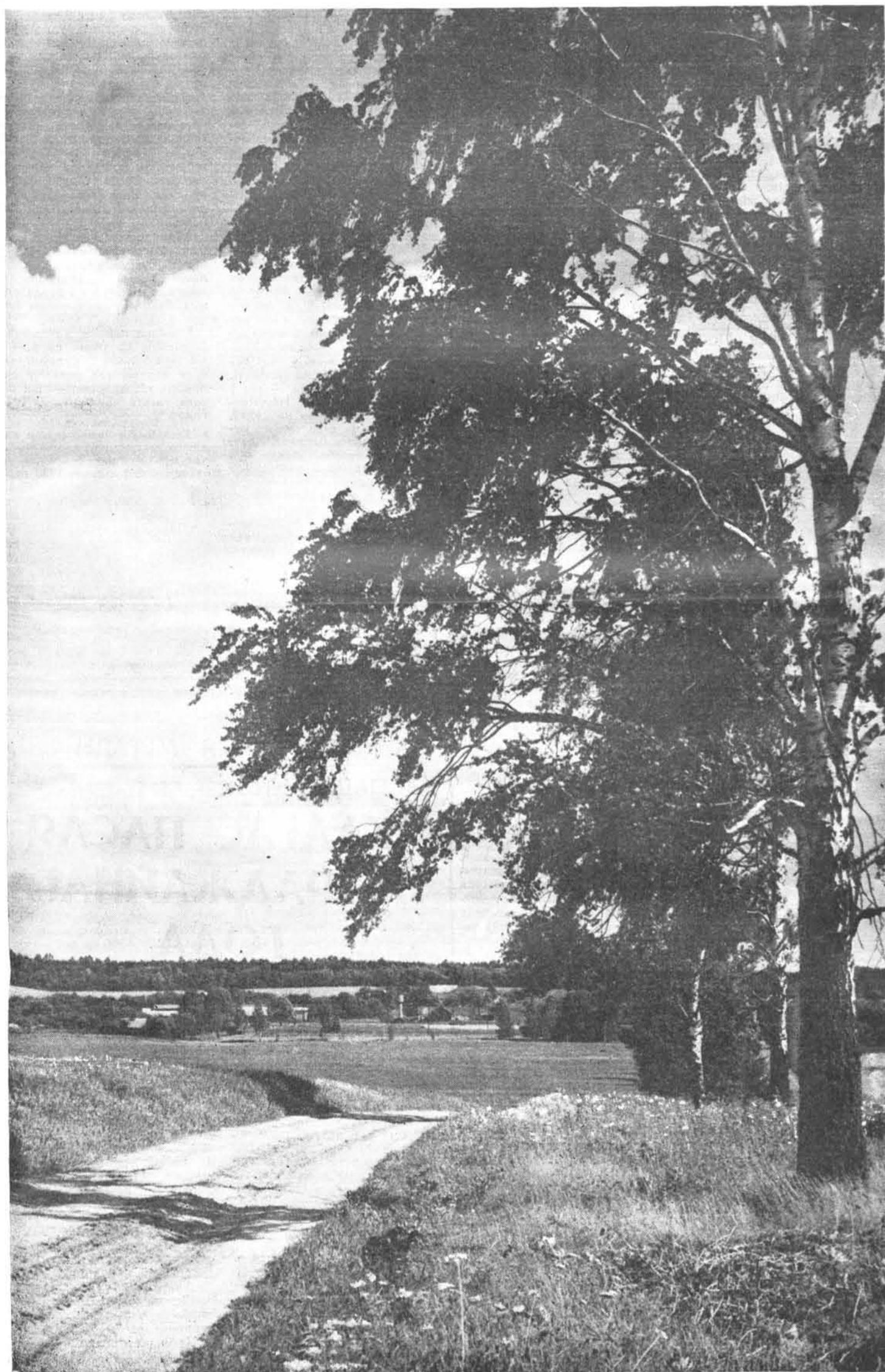

Голас Радзімы

№ 23 (1749)
10 чэрвеня 1982 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Чэрвень — красак кілім,
Квецень яблынь духмяная,

Сокам жывіць палі,
Ветру песня вітальная.

Фота Я. САХУТЫ.

ЦІ ВЯДЗЕ
НЕДАРОД
ДА ЗБЯДНЕННЯ
ВЁСКИ!

«Калгас пасля
неўраджайнага
года»
стар. 2—3

ДОМ НА ПЯЦЬСОТ
ЧАЛАВЕК

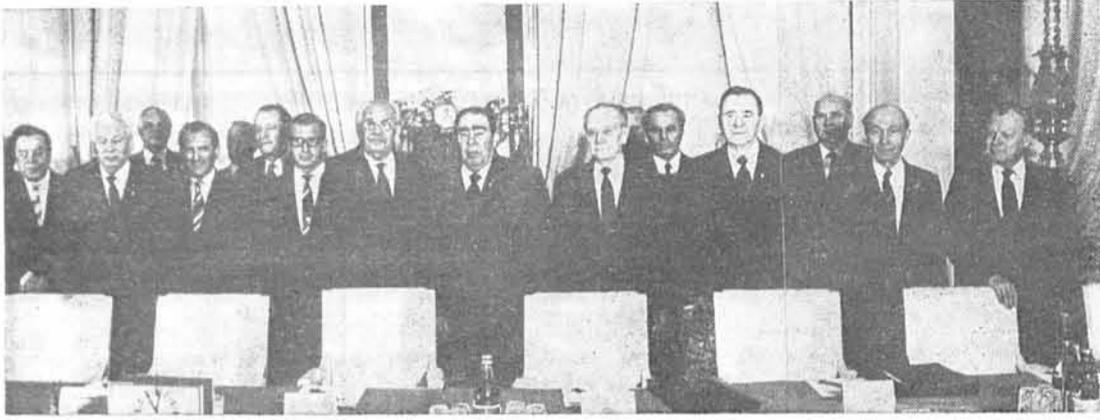
«Рабочы інтэрнат»
стар. 4

НЕЎМІРУЧЫ
ВОБРАЗ,
УВАСОБЛЕНЫ
У СКУЛЬПТУРЫ

«Свайму вялікаму
песняру»
стар. 6

падзеі • людзі • факты

САВЕЦКА-ЧЭХАСЛАВАЦКІЯ ПЕРАГАВОРЫ

Па запрашэнню ЦК КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савета Міністраў СССР у краіне з афіцыйным дружэлюбным візітам пабывала партыйна-ўрадавая дэлегацыя Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПЧ, Прэзідэнтам ЧССР Г. Гусакам.

У Крамлі адбыліся перагаворы партыйна-ўрадавай дэлегацыі СССР на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС, Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжневым з партыйна-ўрадавай дэлегацыяй ЧССР.

Бакі высока ацанілі значэнне Дагавора аб дружбе, су-

працоўніцтве і ўзаемадапамозе паміж СССР і ЧССР як трывалай асновы інтэрнацыяналістычных адносін.

Пры разглядзе міжнародных праблем Л. І. Брэжнеў і Г. Гусак заявілі, што КПСС і КПЧ будуць усмярна садзейнічаць умацаванню згуртаванасці дзяржаў сацыялістычнай садружнасці, іх абарончага ваенна-палітычнага саюзу — Арганізацыі Варшаўскага Дагавора. Пацверджана рашучасць СССР і ЧССР працягваць падтрымку ПАРП і яе кіраўніцтва ў барацьбе за вывад краіны з крызісу, умацаванне пазіцый сацыялізму ў ПНР. Была выказана таксама салідарнасць з наро-

дамі Кубы, В'етнама, Лаоса, Кампучыі, Афганістана.

Пры абмеркаванні становішча ў Еўропе Л. І. Брэжнеў і Г. Гусак выказаліся за паслядоўнае выкананне ўсімі дзяржавамі — удзельнікамі агульнаеўрапейскай нарады хельсінскага Заключнага акта. Паводле іх пераканання, важна завяршыць мадрыдскую сустрэчу пазітыўнымі вынікамі, і перш за ўсё — прыняць рашэнне аб скліканні канферэнцыі па мерах давер'я, бяспекі і раззбраення ў Еўропе.

НА ЗДЫМКУ: перад пачаткам перагавораў.

УЗНАГАРОДЫ

ПРЫЗНАННЕ ЗАСЛУГ

31 мая ў Крамлі Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў уручыў высокія ўзнагароды Радзімы групе партыйных і савецкіх работнікаў, вучоным і военачальнікам. Сярод узнагароджаных — кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі Ц. Кісялёў і Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР І. Палакоў. Уручаючы ордэн Кастрычніцкай Рэвалюцыі Ц. Кісялёву, Л. І. Брэжнеў, у прыватнасці, сказаў, што наша рэспубліка дасягнула значных поспехаў. Ёй давялося прайсці праз агонь вялікай вайны, узнімацца з сучэльных руін. А сёння камуністы Беларусі — стойкія, працавітыя, скромныя байцы — узначальваюць самаадданую барацьбу працоўных рэспублікі за надзейныя высокія паказчыкі ў рабоце прамысловасці і сельскай гаспадаркі. У складаных умовах надвор'я мінулага года яны забяспечылі збор ураджаю, выканалі планы і сацыялістычныя абавязальствы па продажы дзяржаве збожжа, бульбы і іншых прадуктаў. І як прызнанне арганізатарскай і палітычнай работы — узнагароды Радзімы кіраўнікам рэспублікі.

ВЫРАШАЕ ПАРЛАМЕНТ

СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ

У Мінску 3 чэрвеня адбылася пятая сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дзесятага склікання.

З дакладам аб ходзе выканання Закона Беларускай ССР аб ахове здароўя і мерах па далейшаму паліпшэнню аховы здароўя насельніцтва выступіла намеснік Старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР дэпутат Н. Сняжкова. Былі разгледжаны іншыя пытанні.

Вярхоўны Савет прыняў адпаведныя пастановы па абмяркоўваемых пытаннях.

3 ВІЗІТАМ У БЕЛАРУСЬ

ТАВАРЫСКАЯ СУСТРЭЧА

У Мінску пабывала дэлегацыя адказных работнікаў Цэнтральнага камітэта народнага кантролю Венгерскай Народнай Рэспублікі на чале са старшынёй камітэта Йожафам Сакалі.

Членаў дэлегацыі прыняў другі сакратар ЦК Кампартыі Беларусі У. Бровікаў. Адбылася гутарка, якая прайшла ў таварыскай, сардэчнай абстаноўцы. Госці з Венгрыі былі таксама прыняты ў Камітэце народнага кантролю БССР, зрабілі паездку ў Брэст.

ДЭЛЕГАЦЫЯ ПРАФСАЮЗАУ НІКАРАГУА

У сталіцы нашай рэспублікі пабывала дэлегацыя прафсаюзаў Нікарагуа на чале з членам праўлення правінцыяльнага камітэта Сандзініскага прафінтэра працоўных Ансельма Сентэна.

Члены дэлегацыі былі прыняты старшынёй Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў М. Полазавым.

Госці з Нікарагуа азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі Мінска, усклалі кветкі да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам на плошчы Перамогі, наведлі Дом-музей І з'езда РСДРП і Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

УШАНАВАННЕ ПАМЯЦІ

ВЫДАТНАМУ ДЗЕЯЧУ

Выдатнаму дзеячу партыі і дзяржавы, Герою Савецкага Саюза і Герою Сацыялістычнай Працы Пятру Машэраву на будынку Віцебскага педагагічнага інстытута, у якім ён вучыўся ў 30-я гады, адкрыта мемарыяльная дошка. У гонар гэтай падзеі адбыўся агульнагарадскі мітынг, на якім было сказана нямала цёплых слоў аб слаўным сыне беларускага народа, з якім ён раздзяліў гераічны лёс у ваеннае ліхалецце і гады стварэння.

У ГОНАР ГЕОРГІЯ ДЗІМІТРАВА

У Марілёве — пабраціме балгарскага горада Габрава — самы малады праспект названы імем Георгія Дзімітрава. Тут жа на адным з дамоў адкрыты мемарыяльны знак у гонар 100-годдзя з дня нараджэння вялікага сына балгарскага народа, вядомага дзеяча міжнароднага камуністычнага руху.

На мітынг, які адбыўся ў сувязі з прысваеннем новаму праспекту імя Георгія Дзімітрава, выступіў першы сакратар Габраўскага акруговага камітэта БКП Трыфан Пашаў.

НА ЗДЫМКУ: мемарыяльны знак на адным з дамоў новага праспекта.

3 ЛЁГКАЙ РУКІ ДЗЕДА САВЕЛІЯ

ВЕДРЫЧ ДРАЎЛЯНЫ І КАМЕННЫ

Амаль кожную раніцу бачу я гэтага чалавека з кульбакай. Прыпадаючы на левую нагу, кроцьчы Савелій Навуменка шырокай вясковай вуліцай. У яго абветраны твар, шырокія плечы, вузлаватыя рабочыя рукі. Нязменныя гімнасцёрка летам, паўкажушок зімой, заўсёды расхлістаны. Быццам ад прагі да роднага паветра, ходзіць так Савелій Цімафеевіч. Праз кіламетр ад свайго дома, дзе на вуліцы Піянерскай асфальтаваны шлях бяжыць на Васілевічы, не-не, ды і ўспомніць Навуменка гады далёкія, але памятнаыя. Справа ў тым, што Навуменка першы пасяліўся на гэтай зямлі, дзе цяпер знаходзіцца племзавод «Ведрыч». Па ёй ён кроцьчы больш чым 60 гадоў. А прыхаў Савелій сюды 20-гадовым. У Ведрычы я два разы быў на юбілеях Савелія Цімафеевіча: на сямідзесяцігоддзі, якое святкавалі ў 1971 годзе, і на васьмідзесяцігоддзі. Памятаю, дзед Саўка — так у Ведрычы называюць Навуменку — ад хвалявання не ведаў, куды падзець свае вялікія рукі, рукі былога цесляра, дзесятніка, прараба, рукі, якія прывыклі трымаць сякеру і ў якіх ён трымаў цяпер імянны гадзіннік з добразычлівымі словамі, выгравіраванымі на ім. Не любіць ён урачыстасцей, яму па душы даверлівая гутарка пры звычайнай сустрэчы з ведрычанамі на памятным шляху...

На апошнім юбілеі сустрэліся два прарабы. Былі — Савелій Навуменка, што ставіў Ведрыч драўляны, і цяперашні прараб — Васіль Лагута, які будзе Ведрыч каменны.

...Савелій Навуменка пасяліў-

ся сярод непраходных балот на пясчанай выспе і ўзяўся за сякеру. Таму і кроцьчы ён кожную раніцу на вуліцы Піянерскай, яна названа так у гонар такіх, як Навуменка, якія былі першымі будаўнікамі Ведрыча, — піянерамі.

«Свята шостага гадавіны Кастрычніка з'явілася для Рэчыцкага павета выдатным святам савецкага будаўніцтва. Пасля вялікіх работ, праведзеных губернскім аддзелам сельскагаспадарчай меліярацыі, паблізу сяла Васілевічы адкрыты два спляўна-асушальныя каналы...

Абодва каналы — Віць і Ведрыч — праразаюць вялізныя балоты, усмоктваючы ў сябе лішак вады, і дзякуючы ім мёртвыя, закінутыя і бездаходныя балоты ператварацца цяпер у квітнеючыя землі.

Рэчыцкія каналы з'яўляюцца бліскучым пачаткам савецкага меліярацыйнага будаўніцтва, якое садзейнічае росквіту вялянскіх гаспадарак, — так пісала газета «Беднота» ў 1923 годзе.

Гэта быў толькі пачатак вялікага наступу на балоты, пачатак нараджэння «Ведрыча» як гаспадаркі. 1 снежня 1930 года быў утвораны саўгас «Ведрыч». К гэтаму часу на пясчанай выспе, акрамя хаты Савелія Навуменкі, было яшчэ чатыры хаты перасяленцаў з Васілевіч. Былому хутару надыходзіў канец. З усіх куткоў Беларусі сцякаўся люд, каб падужацца з балотам. Былі пабудаваны інтэрнат і сталовая, якая вечарамі ператваралася ў клуб.

Асушэнне вялося, зразумела, уручную. Рачулка Ведрыч стала магістральным каналам,

САЦЫЯЛІСТЫЧНЫЯ МЕТАДЫ

ГАСПАДАРАННЯ

КАЛГАС ПАСЛЯ НЕЎРАДЖАЙНАГА ГОДА

Старэйшыя пакаленні людзей добра памянюць, што да ўстанаўлення ў СССР калгаснага ладу недарод выклікаў збыдненне вёскі, скарачэнне пасеваў і падзеж жытэльні, рост цен на прадукты харчавання, недаяданне, а часам — масавы голад. Сацыялістычныя метады гаспадарання выключылі ўсё гэта.

Сёння можна гаварыць аб цяжкасцях, якія зводзе Савецкі Саюз у забеспячэнні свайго насельніцтва некаторымі прадуктамі харчавання, аб дэфіцыце мяса-малочных вырабаў у гарадской гандлёвай сетцы, але факт застаецца фактам:

як бы ні завяршыўся сельскагаспадарчы год, узровень спажывання асноўных прадуктаў харчавання ў рэспубліку на душу насельніцтва СССР нават у горшым выпадку не зніжаецца;

цены на гэтыя прадукты застаюцца нязменнымі на працягу амаль двух дзесяцігоддзяў, а між тым сярэдняя заробатная плата за той жа перыяд узрасла ўдвай; часовыя спады ў сельскагаспадарчай вытворчасці не парушаюць структурную ас-

ноу для хуткага аднаўлення нармальнай гаспадарчай і дзейнасці і наступнага росту вытворчасці; пагалоўе прадукцыйнай жывёлы не змяняецца, структура пасеваў паліпшаецца з году ў год.

Апошнія акалічнасць выключна важная.

Варта пабываць у лобой савецкай вёсцы, каб пераканацца: кожная гаспадарка забяспечана — хоць і не ў дастатку — насеннем, кармамі, угнаеннем, гаручым; раз у месяц, як і звычайна, людзі атрымліваюць гарантываны аванс у лік будучага ўраджаю; пастаўкі тэхнікі, запасных частак, будаўнічых матэрыялаў ідуць звычайнай чарадой.

Але адкуль што бярацца? Сістэма страхавання? Тут трэба ўнесці некаторыя тлумачэнні.

Умовы страхавой кампенсцыі ў СССР, як і ўсюды ў свеце, дастаткова канкрэтна агавораны. Улічваючы гэта, варта канстатаваць, што ўмовы надвор'я мінулага года ў большасці раёнаў краіны не былі настолькі экстрамаральнымі, каб даць падставы для нейкіх экстраардынарных

да якога цягнуліся адводныя каналы. Рыдлёўка была асноўным інструментам рабочых. Людзі задыхаліся ў твані, але ўпарта адваёўвалі ў прыроды гектар за гектарам. Праз нейкі час такіх гектараў стала ўжо некалькі соцень. Пабудавалі яшчэ адзін інтэрнат, пякарню, дзіцячы сад. Было набыта 9 коней. Такім быў Ведрыч у пару маладосці Навуменкі.

Фёдар Маханёк прыняў «Ведрыч» адразу пасля выгнання нямецка-фашысцкіх захопнікаў з Васілевіцкага раёна (лістапад 1943 года). Колькі энергіі і настойлівасці трэба было прыкладзіць, каб паставіць саўгас на ногі!

Краіна дапамагала «Ведрычу». З усходніх раёнаў паступалі жывёлы, трактары, насенне. У 1945 годзе саўгас засеяў усе прыдатныя землі і вырастаў першы паспяваенны ўраджай. Людзі, якія перажылі вайну, адводзілі душу ў мірнай працы. У 1950 годзе даярка Кацярына Мятлушка стала першым Героём Сацыялістычнай Працы ў «Ведрычы». У тым жа годзе гэтага звання быў удастоены і брыгадзір трактарнай брыгады Сцяпан Фешчанка.

Калі пад кіраўніцтвам дырэктара Маханька ведрычане гаілі раны вайны, стваралі матэрыяльна-тэхнічную базу гаспадаркі, то з прыходам Станіслава Петачэнкі ў гаспадарцы пачаліся змены глыбіннага характару.

Станіслаў закончыў Гродзенскі сельскагаспадарчы інстытут, працаваў аграномам. А з 1963 года (у дваццаць шэсць гадоў) — дырэктар «Ведрыча».

Петачэнка разумее, што гаспадарчыя поспехі залежаць ад людзей, а людзі павінны жыць прыгожа. Першае, аб чым сталі клапаціцца цяпер у «Ведрычы», дык гэта справілі асноўную магістраль Васілевічы — Ведрыч, якая звязвае з навакольным светам, з Рэчыцай, Гомелем. Без гэтай дарогі нельга было пачынаць тут буйное будаўніцтва. Пасля злучылі Ведрыч і вёску Рассвет, дзе размешчаны паляводчыя і жыллагадоўчыя падраздзяленні, а потым і астатнія вёскі.

Разгарнулася будаўніцтва, якое было вядома ў Беларусі толькі на прыкладзе Верцялішак, што ў Гродзенскай вобласці. Новы прараб Лагута аб'ездзіў усю Беларусь і Прыбалтыку, каб знайсці зручную мадэль забудовы. У дзевятай пяцігодцы тут з'явіўся Дом культуры, гандлёвы цэнтр, сярэдняя школа, адміністрацыйны будынак, некалькі сучасных жылых дамоў, дом быту, паштовае аддзяленне, каналізацыя, ачысныя збудаванні.

Прыкметны будынак — дзіцячы сад-яслі, у два паверхі, прымае 140 дзяцей. Тут ёсць усё, каб і забавіць, і вучыць юных ведрычан, пабудаваны нават два плавальныя басейны.

У 1973 годзе «Ведрыч» рэарганізаваны ў племзавод. Акрамя ўсяго іншага, тут вырошчваюць і племянную жывёлу.

Галоўны заатэхнік Леанід Глытаў, выпускнік Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, з 1969 года звязваў свой лёс з «Ведрычам». Ёсць поспех. З 660 кароў, што мае племзавод, 400 занесены ў Дзяржаўную племянную кнігу. Племзавод ставіць мэту: зрабіць увесь статак высокапародным.

Ордэнамі і медалямі СССР у «Ведрычы» ўзнагароджана больш за 150 чалавек. А дырэктар Петачэнка ўдастоены ордэнаў Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, Кастрычніцкай Рэвалюцыі і «Дружбы народаў», сам племзавод — ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

Народжаны Савецкай уладай, «Ведрыч» крочыць у будучыню. Гаспадарець тут ужо ўнукі тых, хто калісьці рыдлёўкай уразаўся ў халодную багню. Нікуды не пайшлі шукаць шчасця ўнукі першабудаўнікоў «Ведрыча», бо яно тут, у працавітых і дбайных руках.

Летам 1981 года я наведваў Чэхаславакію. У старажытным замку ў Страконіцах мой сябра паэт Міклаш Тума паказваў мне рознае адзенне і галаўныя ўборы. Я ўспомніў ведрыцкі музей баявой і працоўнай славы, дзе ў вітрыне пад шклом ляжыць і рабочая шапка Савелія Навуменкі...

Уладзімір ВЕРАМЕЙЧЫК.

ПАМІЖ МІНСКАМ І МАСКВОЙ КУРСІРУЕ ЭКСПРЭС «БЕЛАРУСЬ»

ФІРМЕННЫ—ЗНАЧЫЦЬ, ПЕРАДАВЫ

Мы імчаліся ў Маскву. Мой сусед па купэ гартаў прынесены правадніцкай часопіс, зрэдку пазіраў на мяне.

— Першы раз у Маскву?

— Ды не, здаралася. Але ўсё неяк на самалёце...

— А я — дык на поездзе. Прывык.

Мой субяседнік — работнік аднаго з мінскіх прадпрыемстваў — у дарозе праводзіць вялікую частку свайго жыцця. Без перабольшвання, бываў ва ўсіх кутках краіны.

— «Беларусі», — гаворыць ён, — аддаю перавагу. Ідзе ноччу, што вельмі зручна, прыбывае не так рана — таксама добра. Ды і сэрвіс тут наладжан нядрэнна. Адно слова — фірменны.

Чысціня, чай і кава, пічэнне па сталах, клапатліва засланая пасцель, газеты, часопісы, кнігі, бюро даведак і добрых паслуг, вельмі твар правадніцы Марыны Курановіч... Толькі само слова «фірменны» крыху насцярожвала. Чым, скажам, пасажыры няфірменных паяздоў горшыя за пасажыраў фірменнага?

— Увогуле. — тлумачыць начальнік поезда Віктар Ходані. — розніца ёсць. Не ў пасажырах, вядома, а ў хуткасці, камфорце. Узровень абслугоўвання насельніцтва расце ўсюды. А фірменныя паязды былі створаны, каб у свой час у іх вучыліся, на іх раўняліся. Фірменны — значыць, перадавы.

Дваццаць гадоў назад Віктар, патомны чыгуначнік, разам з іншымі работнікамі прышліў поезд. За гады работы «Беларусь»

прайшла больш за 10 мільёнаў кіламетраў, зрабіла амаль 15 тысяч рэйсаў. Увесь гэты час як у Мінску, так і ў Маскве поезд «засяляўся» практычна поўнасьцю.

...Калі міналі Оршу, была ўжо ноч. Мы сядзелі ў службовым купэ Віктара Ходана, разглядалі архіў поезда. Старыя пажоўкляыя фатаграфіі, шматлікія падзякі пасажыраў.

«Беларусь» вучылася ў славутай «Расіі», што курсіравала паміж Масквой і Уладзівастокам, у «Чырвонай стравы» (паміж Масквой і Ленінградом). Потым у «Беларусі» вучыліся фірменныя рэспубліканскія — «Мінск», «Буг», «Сож», «Нёман»...

Пад гулі музыкі непрыкметна ўехалі ў Маскву. Беларускі вакзал — пабудовы 1912 года, у духу «стараго горада» — поўніцца шумам паяздоў. Паток пасажыраў уліваецца ў людское мора сталіцы. Яны накіроўваюцца па сваіх справах, а праваднікі поезда рыхтуюць экспрэс у зваротны рэйс.

Затым дзяўчаты-правадніцы адправіліся на Кіеўскі вакзал, дзе сустрэліся з калегамі з Украіны, па традыцыі пабывалі на Краснай плошчы. Вярнуўшыся, Марыя Баран і Роза Грановіч засядуць за падручнікі — яны вучацца ў чыгуначным інстытуце. Нехта будзе вязач, нехта шпіль... За дзве гадзіны да адыходу поезда дзяўчаты будуць «прыхарошвацца», каб сустрэць пасажыраў чароўнай усмешкай.

Уладзімір ЯФАНАС.

НА ЗДЫМКУ: калектыў поезда перад адпраўкай у чарговы рэйс.

выплат. Летась надвор'е не спрыяла атрыманню высокіх ураджаяў, і толькі. Ва ўсякім разе, моцным гаспадаркам, якія змаглі працінаставаць яго капрызам аднаведную арганізацыю працы і яе аплату, аграцэхніку, ініцыятыву, гатоўнасць да рызык, яна не перашкодзіла атрымаць больш ці менш добрыя зборы важнейшых сельскагаспадарчых культур. Страту панеслі слабыя. Вельмі часта назіралася такая карціна: адзін калгас сабраў па 35—40 цэнтнераў збожжа з гектара, а яго суседзі, што працуюць на такіх жа землях і пад тым жа небам, — 20—15 або нават менш. Вось яны і пацягнулі ўніз вынік года ў цэлым па краіне, які аказаўся ніжэй за сярэдні.

Адна з важнейшых прычын хуткага і паўсямяснага ажыўлення гаспадарчай дзейнасці — гэта тое, што дзяржава неадкладна мабілізавала рэзервы і фондавыя накапленні, а таксама выкарыставаў і магчымасці імпарту. Але і «дзяржаўны мех» зусім не бяздонны. Тым больш, што да рэзерваў і накапленняў даводзілася звяртацца за апошнія гады не раз, ліміты ў значнай меры вычарпаны.

У такой сітуацыі воляй-няволяй аказалася неабходным пайсці на пераразмеркаванне сродкаў і фондаў (тэхніка, запасныя часткі, будаўнічыя матэрыялы, угнаенні, карма, насенне) на карысць гаспадарак, раёнаў, галін, што аказаліся ў найбольш цяжкім становішчы, гэта значыць на карысць «слабых». У канчатковым выніку — за кошт «моцных». Натуральна, даючыся ў тэрміновым парадку

скарэкіраваць планы крэдытавання і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння крэдытаў.

Чатыры гады назад, пасля вострых засух сярэдзіны 70-х гадоў, для некаторых калгасаў і саўгасаў былі «спісаны» (карацей кажучы, ліквідаваны) запазычанасці па ссудах дзяржаўнага банка ў суме 7,3 мільярда рублёў. Ці вялікая гэта сума? Для параўнання: аб'ём інвестыцый у аграрную сферу сёлета — 37 мільярдаў рублёў. Была таксама дадзена 12-гадовая адтэрміноўка для пагашэння крэдытаў у суме 4 мільярды рублёў. Але гэта мера закранула толькі «слабых». «Моцныя» гаспадаркі выплачваюць свае пазыкі звычайным парадкам, а некаторыя і зусім змаглі абыйсціся без крэдытаў (праўда, такіх гаспадарак нямнога).

Далей. Да 1979 года ад уплаты падаходнага падатку вызваліліся калгасы, якія маюць рэнтабельнасць ніжэй за 15 працэнтаў, але затым лггота распаўсюдзілася і на тыя гаспадаркі, якія не дацягваюць да 26-працэнтнага ўзроўню.

Але ў рошце рэшт справа не столькі ў грашах, колькі ў магчымасці ператварыць іх у «жывыя» машыны, камбікармы, угнаенні і да т. п. У практычным жыцці аказваецца, што не тое важней за ўсё — многа ці мала грошай на бягучым рахунку калгаса. Больш істотна другое: доступ да матэрыяльных фондаў, якія дзяржава трымае ў сваіх руках і распараджаецца імі, падтрымліваючы інтарэсы ўсяго аграрна-прамысловага комплексу краіны, які ўяўляе сабой адно гаспадарчае цэлае. Такім чынам канкрэтны

трымалінік наяўных грошай атрымлівае доступ да фондаў зусім не аўтаматычна. Гэта не вольны рынак: ёсць грошы — купі, няма грошай — цяры.

Не выпадкова савецкія гаспадарнікі гавораць: разбагацець калгасу цяжка, але разарыцца — значна цяжэй. Апошняя практычна выключана. Немагчыма ўявіць такую сітуацыю, каб калгаснік прышоў у касу за авансам (гэта значыць не за ўжо працаваным рублём, а іменна за авансам), а яму казалі: грошай няма, гаспадарка абанкруцілася. Або: пастаўкі тэхнікі і ўгнаенняў данаму калгасу спыняюцца, таму што ён неплацежаздольны. Дзяржава ў асобе мясцовых органаў улады або «вертыкальных» ведамстваў заўсёды дапаможа калгасу, які, калі называць рэчы сваімі імёнамі, прагарэў.

Такое «пазаэканамічнае» ўмяшанне дзяржавы ў гаспадарчае жыццё, будучы апраўданым з чыста прагматычнага пункту гледжання (калі не дапамагчы калгасу неадкладна, потым гэта абыздзецца даражэй), а таксама, калі хоцца, з пункту гледжання маралі, чалавечнасці, уяўляе сабой, як гаворыцца, палку з двума канцамі. Варта сці відавочныя, але ёсць і выдаткі. Безумоўна, такая практыка параджае ўтрыманскія настроі, дае магчымасць спакойна жыць безініцыятыўнаму, бясталентнаму, інертнаму гаспадарніку. З другога боку, яна ў вядомай меры стрымлівае энергію «моцных» гаспадарак, не дае разганяць іх ініцыятыву на поўныя абароты, таму што заахвоціць прадпрымальнага гаспадарка ва ўмовах абмежа-

ваных і жорстка лімітаваных фондаў часам цяжка: прыарытэт, як гэта ні парадасальна, мае той, каго трэба любой цаной вырваць з бяды.

Зразумела, такое становішча ніхто не лічыць нечым нармальным і не збіраецца яго ўвекавечваць. Распрацаваная і прынятая Майскім Пленумам ЦК КПСС Харчовая праграма арыентуецца на стварэнне эканамічных умоў для раўнамернага павышэння рэнтабельнасці ўсіх без выключэння сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Механізм надзвычайных мер падтрымкі, што выходзіць за рамкі звычайнага страхавання, у прыкрыце павінен ўводзіцца ў дзеянне толькі пры абставінах, сапраўды надзвычайных: калі гутарка ідзе менавіта пра стыхійныя бедствы.

Разлікі робяцца і на тым, што матэрыяльныя фонды будуць расці, гэта забяспечваецца палітыкай буйных інвестыцый і аблегчыць магчымасць маневру фондам.

Так або інакш трэба будзе знайсці і зацвердзіць на практыцы «залатую сярэдзіну», гібкі варыянт: выраўніваць эканамічныя ўмовы ў «моцных» і «слабых» гаспадарках, арыентуючыся на ўзровень, які перавышае сярэдні; падтрымліваць мала-рэнтабельныя гаспадаркі не за кошт высокарэнтабельных. Можна пры гэтым сказаць адно: ва ўсіх выпадках дзяржава не мае намеру пусціць гэтую справу на самацёк і адмовіцца ад ролі паўнаўладнага гаспадарка фондаў, цэнтралізавана, у планавым парадку размяркоўваемых.

Леў ВАСКРАСЕНСКІ.

ПРАМЫСЛОВАЯ АРХІТЭКТУРА

Прынцып групавога размяшчэння заводаў і фабрык стаў у апошні час галоўным у прамысловай архітэктуры рэспублікі. Гэта дае магчымасць значна павысіць эфектыўнасць капітальных укладанняў, палепшыць планіровачныя, архітэктурныя і мастацкія вартасці забудовы.

Там, дзе дазваляе характар вытворчасці, прамысловая архітэктура актыўна ўключаецца ў гарадскую забудову. Блізкасць да месца работы, доступ да прадугледжанай на прадпрыемствах сеткі абслугоўвання ствараюць дадатковыя зручнасці для насельніцтва. Прыкладамі гарманічнага спалучэння архітэктуры прамысловых комплексаў з жылымі кварталамі могуць служыць многія раёны Мінска, Брэста, Віцебска, Барысава, Гродна і іншых гарадоў.

Цікавыя тэндэнцыі вызначыліся і ў вытворчай архітэктуры вёскі, дзе вялікае значэнне набывае кампактнасць забудовы. Перапрацоўчыя прадпрыемствы і цэхі цяпер праектуюцца, як правіла, шматпавярховымі, у выглядзе аднаго або некалькіх блокаў, аб'яднаных дапаможнымі службамі.

Аб дасягненнях, нявырашаных праблемах і шляхах павышэння якасці архітэктуры прамысловых і сельскагаспадарчых комплексаў ішла грунтоўная размова на пленуме праўлення Саюза архітэктараў Беларусі, які адбыўся ў канцы мая ў Мінску. Архітэктары аб'ядналі лепшы вопыт сваіх калег, падзяліліся творчымі задумамі.

РАБОЧЫ ІНТЭРНАТ

Чытаючы савецкую прэсу, звярнуў увагу: у змешчаных аб'явах аб тым, што завод ці фабрыка запрашае на працу, амаль заўсёды пішацца: «Іншагароднім прадстаўляецца месца ў рабочым інтэрнаце». (З п'сьма чытача).

Рабочы камсамольска-маладзёжны інтэрнат, што гэта такое? Дом, у якім жывуць рабочыя таго ці іншага прадпрыемства. Жывуць — не толькі ў вузкім значэнні слова: днююць ці начуюць, а ў значна шырэйшым. Інтэрнат — адна з форм нашага сацыялістычнага быцця.

У свой час мне давялося жыць у многіх такіх «дамах». І я заўважыў: кожны з іх, так сказаць, мае свой уласны дух — мікрасвет. У кожнага інтэрната сваё адметнае, у тым ліку і духоўнае жыццё. Чаму так? Па-першае, гэта залежыць ад кантынгенту жыхароў, па-другое — ад бытавых умоў, культурнай і выхаваўчай работы.

Інтэрнат Упраўлення дарожна-моставага будаўніцтва і добраўпарадкавання горада Мінска, што на вуліцы Караля, 9, сваім унутраным парадкам робіць самае прыемнае ўражанне. Ва ўсім адчуваецца гаспадарлівасць. Тут ідэальная чысціня, хатняя ўтульнасць, у калідорах, холах, на падаконніках, уздоўж сходаў (будынак пяціпавярховы) — вазоны, на сценах карціны мастакоў, цікавыя стэнды, у пакоях адпачынку мяккая сучасная мэбля. Усё гэта сведчыць пра клопат аб тых, хто тут жыве, — маладых рабочых упраўлення.

...У арганізацыю на працу ўладкоўваюцца малады хлопцы ці дзяўчыны. Яны прыехалі ў Мінск з іншага горада, вёскі — ім патрэбен дах. Адрозненне ад пачатковага адказнага начальніка іхняй заявы аб прыёме на работу ім даецца накіраванне ў інтэрнат. Кожнаму жыхару адводзіцца месца ў адным са 184 трохмесных пакояў. Для нас, звяклых да тагога, гэта здаецца самым звычайным: заплаціў нейкія капейкі (у інтэрнаце на вуліцы Караля, 9 плацяць па 2,6 рубля ў месяц — 31,2 у год) і атрымліваеш ложка, пасцельныя прыналежнасці, якія штотыдня заменяюць свежымі; у пакоі прыбіраюць кожны дзень наводзіць парад; да тваіх паслуг бытавыя прыборы, спартыўны інвентар, душ, музычныя інструменты, а ўсё гэта, безумоўна, каштуе дзяржаве значна больш, чым унесена плата.

Толькі адна маёмасць інтэрната ўпраўлення ацэньваецца ў 675 тысяч рублёў, яшчэ 124 тысячы ў год затрачваецца на «цяжучыя» патрэбы, на аплату штата работнікаў інтэрната. 800 тысяч рублёў затрат на 552 жыхары інтэрната! Пражыванне кожнага з іх, калі падлічыць, абыходзіцца дзяржаве 1 420 рублёў у год.

Гэтай сумай вымяраюцца толькі матэрыяльныя выгады. А калі ўлічыць яшчэ і маральныя. Уявіце: жыць бы малады чалавек на прыватнай кватэры, — пра грашовыя затраты ў дадзеным выпадку гаварыць не будзем, — ён бы пастаянна адчуваў сваю ўшчэмленасць. А тут у інтэрнаце ён сам сабе гаспадар. Да таго ж у распараджэнні інтэрнатаўцаў чатыры пакоі адпачынку, дзе яны могуць паглядзець тэлевізар, пагартач падшыўкі газет і часопісаў, згуляць у шахматы. Калі ж хто з іх вучыцца ў школе рабочай моладзі ці завочна ў тэхнікуме альбо ў вышэйшай навучальнай установе — для навучэнцаў і студэнтаў абсталяваны два спецыяльныя класы для падрыхтоўкі да заняткаў, экзаменаў. Тут ёсць усе неабходныя падручнікі, географічныя карты, чарчэжныя дошкі, бібліятэка на 2 тысячы тамоў. У інтэрнаце пастаянна праводзіцца літаратурныя сустрэчы з вядомымі беларускімі пісьменнікамі, перадажычарамі часта выступаюць з дакладамі вядучыя журналісты і лектары таварыства «Веды», калектывы мастацкай самадзейнасці. У суботне-нядзельныя і святочныя вечары ў танцавальнай зале — танцы.

...Але вось нехта з жыхароў інтэрната ажаніўся, выйшаў за мяжу. Па статуту камсамольска-маладзёжных інтэрнатаў сямейныя пражываць у іх не могуць — у першую чаргу па зразумелых маральна-этычных прычынах. Ім, у парадку агульнай чаргі, прадстаўляецца пакой у маладзёжным інтэрнаце. На жаль, яшчэ далёка не кожная арганізацыя, прадпрыемства, установа могуць забяспечыць усіх жадаючых — снаіх рабочых, супрацоўнікаў — такой жыллошчай адрозна. Але ў самым хуткім часе, думаецца, гэтая праблема вырашыцца.

Камсамольска-маладзёжныя інтэрнаты. Рабочыя, студэнцкія, пры навукова-даследчых установах... Усяго іх у Беларусі сотні. У параўнанні з пасляваеннымі гадамі гэта грандыёзны поступ. Тады было не больш 2 дзесяткаў. Ды і што за інтэрнаты былі тады? Невялічкія, цесныя, нядобраўпарадкаваныя. А зараз — сучасныя шматпавярховыя прасторныя гмахі. У пакоях жыве ўжо не па 6—8 чалавек, а 2—3, а то і па аднаму — гэта звычайна ў інтэрнатах пры навукова-даследчых установах, дзе жыхары заняты творчым працэсам.

Гаворачы пра нашы інтэрнаты, варта сказаць яшчэ пра адну іх асаблівасць. Кіруе кожным такім домам савет інтэрната. На вуліцы Караля, 9 ён складаецца з 19 чалавек — самых паважаных жыхароў. У іх кампетэнцыю ўваходзіць літаральна ўсё — пачынаючы з унутранага парадку і заканчваючы абмеркаваннем фінансавых пытанняў. Ні для каго не сакрэт, што ў нас яшчэ не ўсе маладыя грамадзяне маюць належны ўзровень свядомасці. Сустрэкаюцца часам такія, хто любіць культуру без меры, пабуяніць, хто не захоўвае сваё жыллё ў чысціні. Трапляюць іншы раз такія «асобы» і ў інтэрнаты, былі яны і на Караля, 9. Летась тутэйшы савет восем разоў прымаў рашэнне аб высяленні парушальнікаў грамадскага парадку, і кожны раз кіраўніцтва ўпраўлення падтрымлівала яго.

Інтэрнат — гэта грамадская ячэйка, своеасаблівы калектыв, якому ўласцівы свой парадок. А парадок, патрабуючы падначалення сабе, выходзіць у чалавеку пачуццём адказнасці, павялічваючы да тых, з кім ён жыве поруч. Таму смела можна сказаць, што савецкі інтэрнат вучыць таварыскасці, калектывізму. Тут чалавек не застаецца ў бядзе адзіночкі — побач сябры, таварышы, якія ў любую хвіліну прыйдуць на дапамогу, падзяляць радасць і маркоту. Усе тут як адна вялікая сям'я, члены якой не толькі жывуць пад адным дахам, але і працуюць разам — займаюцца пэўнай агульнай справай. Таму і не дзіва, што ўсім жыхарам таго ці іншага інтэрната ўласціва «сваё» кола тэм, інтарэсаў, уласцівы нават свой лексікон, стыль апранацца і паводзіць сябе. Як гаворыць выслоўе: брат бярэ з брата прыклад.

Мікола ПАДЛЕСКІ.

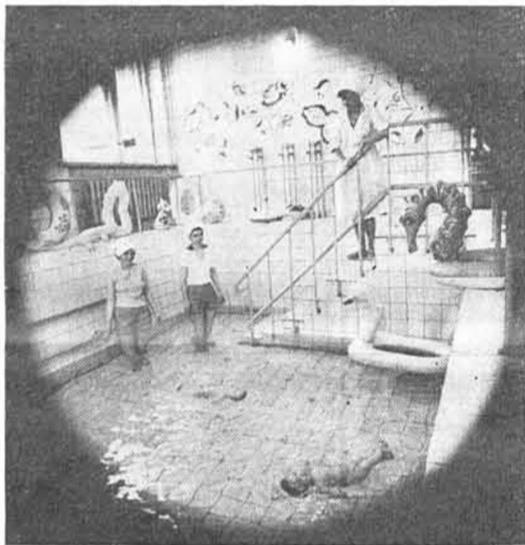

ПЛЫЎЦЫ - НЕМАЎЛЯТЫ

Першая ў рэспубліцы школа плавання для дзяцей груднога ўзросту працуе ў 4-й клінічнай гарадской дзіцячай бальніцы Мінска. Трыццаць пяць малых, самаму старэйшаму — сем месяцаў, а самаму малодшаму — два месяцы, пад назіраннем медыкаў і бацькоў вучацца тут трымацца на вадзе, плаваць і нават ныраць. Рэгулярныя штотдзённыя купанні, масажныя і гімнастычныя працэдуры загартоўваюць іх, садзейнічаюць устойлівасці да захворванняў. У далейшым намячаецца расшы-

рыць плошчу басейнаў, павялічыць у перспектыве колькасць юных плыўцоў.
НА ЗДЫМКАХ: юны плывец Толя ШЫМАКОУСКИ; галоўны ўрач бальніцы Валянціна ПАРАДОУСКАЯ і мама маленькага Дзімы БАЖЭКІ; сямімесячныя малышы плаваюць у басейне пад наглядом сваіх мам Таццяны ЖУКОУСКОЙ, Надзеі ГУЗАВАЙ і медсястры Ніны ШАЙКО; Даша, Толя і Лена (іх узрост 4—5 месяцаў) у малым басейне пад наглядом медсястры Таццяны ОСІПЧЫК.

Фота Ч. МЕЗІНА.

САЮЗ НЕПАРУШНЫ...

30 снежня 1922 года адбыўся I з'езд Саветаў СССР, які зацвердзіў Дэкларацыю аб утварэнні Саюза ССР, сфармуляваўшы ў ёй асноўныя прынцыпы аб'яднання рэспублік, зацвердзіў Дагавор аб утварэнні СССР, выбраў вярхоўны орган улады Саюза ССР — Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Гэта гістарычная падзея выклікала аднадушную падтрымку і адабрэнне ва ўсіх працоўных Савецкай Беларусі. У гарадах і вёсках у тыя дні прайшлі шматлікія канферэнцыі, мітынгі і сходы, на якіх рабочыя, сяляне, служачыя, студэнты горача віталі ўступленне рэспублікі ў адзіную савецкую сям'ю. Яны бачылі ў гэтым новыя перспектывы, новыя шляхі росквіту нацыянальнай эканомікі, навукі, культуры, бачылі заранак шчаслівага жыцця.

«...Воля працоўных савецкіх рэспублік служыць яшчэ раз доказам таго, што толькі пры Савецкай уладзе стала магчымым знішчыць у корані нацыянальны прыгнёт, стварыць абстаноўку ўзаемага даверу і закласці асновы братэрскага супрацоўніцтва народаў, — запісалі ў сваім пратаколе ўдзельнікі пленума Барысаўскага гарадскога Савета рабочых і чырвонаармейскіх дэпутатаў, які праходзіў сумесна з прадстаўнікамі фабрычна-заводскіх камітэтаў і праўленняў саюзаў 5 студзеня 1923 года. — Гэты саюз, апрача таго, што ён умацоўвае эканамічную магутнасць і адхіляе ўсялякую небяспеку з боку сусветнай буржуазіі, павялічыцца ўваходжаннем тых савецкіх рэспублік, якія могуць узнікнуць...»

Такімі ж думкамі, такім жа зместам прасякнута і рэзалюцыя, якую прыняла Бягомльская валасная беспартыйная канферэнцыя, што адбылася 11 лютага 1923 года.

«...Мы, сяляне Бягомльскай воласці, вітаем рашэнні X Усерасійскага з'езда Саветаў і I з'езда Саветаў Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, якія накіраваны на ўстанаўленне ўсеагульнага міру, на замацаванне і паляпшэнне спраў народнай асветы, на ўмацаванне і развіццё нашай сялянскай сельскай гаспадаркі, прамысловасці і гандлю.

Мы, сяляне вёсак Беларусі, якія адчулі на сабе прыгнёт нямецкіх і польскіх акупантаў з захапленнем і задавальненнем сустракаем братэрскае саюзнае народнае савецкіе сацыялістычных рэспублік, — запісана ў гэтым дакуменце, — мы ўпэўнены, што толькі Савецкая ўлада шляхам аб'яднання працоўных народаў, незалежна ад нацыянальнасці, прывядзе назаўсёды да брацкага супрацоўніцтва на ўзаемным даверы і любві да ўсіх працоўных.

Вітаючы аб'яднанне працоўных у раўнапраўны, свабодны братэрскае саюз, мы гаворым, што саюз працоўных умацніць эканамічную магутнасць усіх рэспублік, адхіліць небяспеку з боку буржуазіі і дасць магчымасць уступіць у вялікае царства працоўных усім прыгнёчаным рабочым і сялянам, якія не сёння — заўтра вызваляцца ад сваіх эксплуатацый.

Няхай жыве Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — саюз працоўных усіх народаў, усіх нацыянальнасцей!»

Аб'яднанне ў саюз савецкіх рэспублік, якое «ўмацуе эканамічнае і палітычнае становішча пралетарскіх дзяржаў», горача віталі таксама ў сваёй рэзалюцыі рабфакаўцы Мінска.

За той час, які мінуў пасля гістарычнага I з'езда Саветаў Саюза ССР, нечувана расквітнела наша рэспубліка. Непарушны саюз, дружба і супрацоўніцтва савецкіх народаў дапамаглі ёй ліквідаваць адсталасць ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навукі і культуры, дапамаглі выстаць, абараніць родную зямлю ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, выйсці на шырокае прасяццё сацыялістычнага будаўніцтва ў горадзе і вёсцы, здабыць сусветную баявую і працоўную славу.

Гелена ЧАРНЯЎСКАЯ.

СПАСЕНИЕ человечества от ядерной угрозы — самая актуальная проблема современного международного положения. Это все лучше понимают миллионы людей самых различных взглядов и социального положения. Поэтому антивоенные выступления в наши дни приобрели поистине беспрецедентный размах, и самое активное участие в них принимают религиозные круги современного общества. Новым свидетельством тому является Всемирная Конференция «Религиозные деятели за спасение священного дара жизни от ядерной катастрофы», проходившая в Москве с 10 по 14 мая, гостеприимным хозяином которой был Патриарх Московский и всея Руси Пимен.

В течение пяти дней около шестисот религиозных деятелей из девяноста стран мира с большой открытостью и глубокой озабоченностью судьбами человеческими вели разговор о возможных совместных действиях, посредством которых религиозные миролюбивые силы смогли бы оказать оздоровляющее влияние на настоящее положение в мире, уберечь человечество и все творения от опасности полного уничтожения. Это объединение представителей различных религий в одном человеколюбивом деле было вызвано реальной угрозой самому существованию жизни на Земле.

Работа Конференции с самого начала отличалась деловым и конструктивным характером. Насущная проблема современности — поиск путей к спасению человечества от ужаса ядерной катастрофы — была подвергнута тщательному и всестороннему изучению как в ходе пленарных заседаний, так и во время встреч по религиям, на заседаниях рабочих групп, в минуты бесед и дискуссий, завязывавшихся в кулуарах Конференции.

К главному итогу форума без сомнения можно отнести то, что все его участники пришли к единому выводу: ядерная война может и должна быть предотвращена, и религиозные деятели всего мира долж-

ны приложить максимум усилий для достижения этой благородной цели.

В трех итоговых документах Конференции с большой силой выражены воля и желание большинства выдающихся религиозных деятелей современности всеми доступными им способами противостоять губительной гонке вооружений, сохранить жизнь, цивилизацию и культуру землян от полного уничтожения.

инициатив Советского Союза.

«Мы не можем обрести покой до тех пор, пока все виды ядерного оружия не будут запрещены и уничтожены», — заявили участники Конференции, обращаясь ко всем ядерным державам с призывом ускорить темп выполнения программ по разоружению.

Конкретными предложениями наполнено и «Обращение ко Второй специальной сессии Генеральной Ассамблеи ООН

водителям и последователям всех религий». Участники Конференции отметили, что несмотря на то, что все они придерживаются различных религиозных убеждений, — в форуме приняли участие представители буддийской, зороастрийской, индуистской, иудейской, мусульманской, сикхской, синтоистской и христианской религий, — они, тем не менее, собрались вместе, поскольку чувствуют общую угро-

людям глаза, рассказать им правду, внести посильный вклад в дело объединения и укрепления рядов всех честных людей, выступать за мир и разоружение».

За мир необходимо бороться везде и всюду, отдавая этому благородному делу все силы без остатка, — эта мысль лейтмотивом проходила через всю работу Всемирной Конференции.

Многие участники форума в своих выступлениях подчеркивали ту положительную роль, которую играет в защите мира Советский Союз, где все люди, независимо от убеждений, национальной и религиозной принадлежности, объединены в священный порыве не допустить пожара ядерной войны, отстоять и сохранить жизнь на Земле.

На открытии Конференции было зачитано приветственное послание Председателя Совета Министров СССР Н. А. Тихонова с пожеланиями успеха работе миротворческого форума. В ответной телеграмме участники Конференции выразили глубокую признательность Советскому правительству за гостеприимство и за понимание, с которым оно отнеслось к их усилиям, направленным на борьбу против ядерной угрозы.

Конференция завершила работу, она приняла важные документы. Теперь же на всех нас, участниках ее, лежит большая ответственность — донести идеи Конференции до слуха и сердца как можно большего числа людей.

И мы готовы побуждать себя и всех, кто прислушивается к нашим Обращениям, содействовать запрещению ядерного оружия, отречение людей от войн, возобновлению переговоров, установлению справедливости, возрастанию в людях доверия друг к другу и всячески способствовать их стремлению к миру, который делает человеческую жизнь исполненной великого смысла.

ФИЛАРЕТ

Митрополит Минский и Белорусский, председатель Всемирной Конференции религиозных деятелей против ядерной войны.

О ВСЕМИРНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ РЕЛИГИОЗНЫХ ДЕЯТЕЛЕЙ ЗА СПАСЕНИЕ СВЯЩЕННОГО ДАРА ЖИЗНИ ОТ ЯДЕРНОЙ КАТАСТРОФЫ

БОРОТЬСЯ ЗА МИР ВЕЗДЕ И ВСЮДУ

В «Обращении ко всем правительствам мира» было подчеркнuto, что угроза существованию человечества пока не уменьшилась. «Глубокую тревогу», — отмечается в документе, — вызывают у нас новые доктрины «ограниченной ядерной войны» и производство такого бесчеловечного оружия, как нейтронная бомба, нацеленного на претворение в жизнь этих опасных доктрин. Мы не верим, что при существующем уровне ядерного арсенала в мире ядерную войну можно было бы как-то ограничить».

В Обращении содержится целый ряд конкретных мер, которые, по мнению участников Конференции, должны предпринять обладающие ядерным оружием государства с целью не допустить мировой катастрофы. Религиозные деятели особо приветствовали те государства, которые решили остаться безъядерными. Документ содержит высокую оценку всех усилий государств, направленных на ослабление напряженности, в частности, положительную оценку мирных

по разоружению». Подчеркнув, что человечество стоит сегодня на одном из самых решающих перепутьев истории, религиозные деятели заявили: «Если мы не сумеем действовать сейчас, то неумолимая логика наших прошлых действий будет толкать нас по дороге в никуда, к уничтожению и отчаянию, в чудовищную пустыню всеобщей смерти». Представители верующих людей всего мира обратились к участникам Второй специальной сессии Генеральной Ассамблеи ООН с призывом «предпринять решительные действия, чтобы остановить гонку вооружений, очистить нашу Землю от скверны ядерного оружия и отдать те огромные ресурсы, которые ныне растрачиваются на вооружение, на создание мира без войн, где царил бы мир и справедливость и всем людям была бы обеспечена достойная человеческая жизнь».

В ходе своей работы Всемирная Конференция затронула широкий спектр острых международных проблем, что нашло полное отражение в принятом «Обращении к руко-

зу для человечества и для жизни нашей планеты. Обращение проникнуто тревогой и беспокойством в связи с положением на Кипре, в связи с непрекращающимися актами агрессии против Анголы и Замбии, в связи с угрозой, нависшей над суверенитетом и единством Ливана, страданиями арабского народа Палестины, в связи с обострением положения в других районах мира.

Целый ряд участников Конференции выступил с резкой и обоснованной критикой в адрес тех западных политиков, которые развертывают все новые программы вооружения под предлогом защиты от мнимой «советской военной угрозы». Так, генеральный секретарь Азиатской Буддистской Конференции за Мир профессор Г. Жугдер, в частности, сказал: «Чтобы замаскировать агрессивные планы, ввести в заблуждение мировое общественное мнение, отвлечь его от борьбы за мир, враги разрядки кричат о так называемой «советской угрозе». Наш священный долг — открыть

существа по той простой причине, что она представляет собой неотъемлемую и полноправную часть советской политической системы.

Об этом в первую очередь свидетельствует широкое и, пожалуй, беспрецедентное участие молодежи в органах государственной власти — Советах народных депутатов. По итогам последних выборов, прошедших в феврале 1980 года, представительство молодежи в местных Советах составило более 33 процентов. Иными словами, каждый третий депутат в этих органах власти — молодой человек в возрасте до 30 лет.

Все активнее становится участие молодежи и в деятельности общественных организаций, в управлении производством. Так, 1,8 миллиона молодых людей избраны в руководящие профсоюзные органы, около трети всех профсоюзных групп также возглавляет молодежь. Более 1,3 миллиона юношей и девушек участвуют в работе органов народного контроля.

Конечно, рост влияния и авторитета молодежи во всех сферах общественной жизни происходит не стихийно. Во многом эта тенденция объясняется тем, что Советское государство рассматривает заботу о молодежи как важнейшую социальную функцию.

ПОЧЕМУ И КАК ВОЗНИКАЮТ КОНФЛИКТЫ?

Разумеется, было бы неверно утверждать, что отношения старших и молодежи в советском обществе проходят совсем без конфликтов. Однако эти конфликты не вырастают до уровня пробле-

мы отцов и детей.

Обычно конфликтные ситуации возникают в конкретной общественной ячейке — в семье или трудовом коллективе. Например, не всегда гладко проходит адаптация молодого человека на производстве, что связано с присущими молодежи максимализмом, особенностями характера и темперамента. Кроме того, известная «агрессивность» некоторой части молодежи в отставании своего стиля поведения, своей моды порой становится питательной средой для конфликтов на почве неприятия старшими манеры поведения, вкусов молодежи.

Социологические исследования выявляют вместе с тем единство и сходство основных жизненных идеалов, целей, мотивов поведения поколений. Престиж старших в глазах молодежи основывается на признании их высоких духовных достоинств. Советские молодые люди ценят в старших такие качества, как справедливость, добросовестное отношение к делу, желание быть полезным обществу, единство личного и общественного.

Характерно, что на первом месте среди примеров для подражания, как правило, молодежь называет мать и отца, учителей, наставников. Они же оказывают весьма значительное влияние на формирование ценностных ориентаций молодежи. И поэтому вполне закономерно, что общности интересов поколений соответствует общность мировоззрения, взглядов на жизнь.

Владимир ЛИСОВСКИЙ.

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ПОКОЛЕНИЙ

ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ ИЛИ КОНФЛИКТ?

О конфликтных взаимоотношениях поколений — молодого и старшего — говорилось и писалось еще с древнейших времен. Много существует точек зрения на этот счет и сегодня. Несомненно одно: любое общество не может быть стабильным без определенной преемственности идеалов «отцов» и «детей». Несомненно также и другое: молодежь никогда не ограничивается лишь опытом старших поколений, что подчас создает почву для конфликтов.

СНАЧАЛА ПОЖИВИ С МОЕ...

Это один из распространенных аргументов старших в спорах с молодыми. Известен он и в советском обществе. Нам он достался в наследство от старой России, где путь, скажем, от ученика, подмастерья до мастера занимал долгие годы, а то и десятки лет. Характерно, однако, что ныне подобный аргумент применяется все реже. И дело здесь не только в том, что молодые люди составляют сейчас более половины населения страны. Новое поколение завоевывает себе авторитет у старших прежде всего высоким профессионализмом в труде, связанным с возросшим общими образовательным

и интеллектуальным уровнем, своей общественной и политической активностью.

Взять, к примеру, участие молодежи в решении крупномасштабных народнохозяйственных задач. Она шефствует сегодня более чем над 130 важнейшими экономическими объектами СССР. Это освоение нефтяных и газовых месторождений Западной Сибири, создание территориально-промышленных комплексов на востоке страны, сооружение Байкало-Амурской магистрали, возведение новых городов. Словом, капитальное строительство стало поистине «молодежной» отраслью.

Обращает на себя внимание и то, что молодежь сегодня составляет большинство в таких отраслях народного хозяйства, которые определяют научно-технический прогресс.

Бесспорно, что такие позиции советской молодежи в экономике будут в перспективе укрепляться. Это связано прежде всего с дальнейшим развитием системы профессионально-технического образования, в рамках которой только в нынешней пятилетке (1981—1985 годы) планируется подготовить около 13 миллионов высококвалифицированных молодых рабочих. Важным фактором является и уровень образования: сейчас, например, еже-

годно более 5 миллионов молодых людей — практически все поколение — вступают в жизнь, имея полное среднее (десятилетнее) образование (в начале 50-х годов лишь 20 процентов). Свообразным «эхом» такого роста является тот факт, что молодежь уже теперь составляет половину интеллигенции страны.

Не последнюю роль в гармоничных взаимоотношениях поколений играет в СССР трудовое воспитание молодежи, основывающееся на традициях преемственности. Одна из форм его — наставничество, движение, зародившееся два десятилетия назад в Ленинграде и охватившее затем всю страну. Суть его в том, что наиболее квалифицированные и уважаемые рабочие берут шефство над молодыми, только что пришедшими на производство, передавая им не только трудовой, но и житейский опыт. Интересно, что в последние годы в роли патронных, берущих под свою опеку новичков, все чаще и чаще выступает сама молодежь, люди, 25—30 лет, уже успевшие стать высококвалифицированными специалистами.

СКОЛЬКО ЛЕТ ГОСУДАРСТВЕННОМУ МУЖУ?

Советская молодежь не бросает вызова традиционным ценностям и идеалам об-

У КОЖНАЙ САЮЗНАЙ РЭСПУБЛІЦЫ

СФАРМІРАВАЛАСЯ СВАЯ КІНАКУЛЬТУРА

УРОКІ ТАЛІНСКАГА ЭКРАНА

Толькі геаграфічнай аддаленасцю ад СССР можна, верагодна, растлумачыць той факт, што многія заходнія спецыялісты звычайна абмяжоўваюць аналіз савецкага кіно работамі «Масфільма» (Масква) і «Ленфільма» (Ленінград), у той час як прыкладна палова савецкай кінапрадукцыі прыпадае сёння на рэспубліканскія студыі... Гутарка ідзе, вядома ж, не толькі аб колькасных, але галоўным чынам аб якасных паказчыках. На гэтую думку наводзяць і вынікі прайшоўшага нядаўна ў Таліне (сталіца Эстонскай ССР) XV Усесаюзнага кінафестывалю (гэтыя традыцыйныя агляды, што падводзяць вынікі кінематаграфічнага года, праводзяцца па чарзе ў сталіцах усіх савецкіх рэспублік).

РЭСПУБЛІКАНСКІЯ
СТУДЫІ ЛІДЗІРУЮЦЬ

Такі, на мой погляд, відавочны вынік Талінскага фестывалю. «Сёння ў кожнай саюзнай рэспубліцы сфарміравалася сталая кінакультура», — сказаў накіонт гэтага старшыня Дзяржкіно СССР Філіп Ярмаш. Не варта, вядома, разумець яго словы ў тым сэнсе, што ўсе рэспубліканскія кінематаграфіі дасягнулі творчага апягання. Справа, як я ўразумею, у творчай рэальнасці: кінематаграфіі саюзных рэспублік на ўзроўню сваёй прадукцыі не толькі дасягнулі вышэйшых традыцыйна моцных кінафабрык Масквы і Ленінграда, але цяпер часта з'яўляюцца і лідэрамі.

Аб гэтым могуць сведчыць вынікі хоць бы конкурсу ігравых стужак. Галоўнага прызга ўдастоена работа беларускіх кінематаграфістаў «Людзі на балоне» (рэжысёр Віктар Тураў). Яна расказвае аб тым, як у сярэдзіне 20-х гадоў здзяйсняўся ў Беларусі пераход да новага жыцця, да сацыялізму, як адбылася ў сядомасці людзей ломка векавых традыцый... Фільм «Людзі на балоне» (у аснове яго папулярны ў СССР раман народнага пісьменніка БССР Івана Мележа) прыцягвае не толькі значнасцю тэмы, не толькі драматызмам матэрыялу, але і высокім мастацкім майстэрствам.

Сярод лаўрэатаў Талінскага фестывалю — азербайджанскія кінематаграфісты, якія прадставілі на суд журы і гледачоў карціну «Перад зачыненымі дзвярыма» (рэжысёр Расім Аджагаў) — шчырую, шчыра і глыбока пра тое, да чаго можа прывесці часам людская абіякаваць. Калі азербайджанскі фільм зроблены на сучасным матэрыяле, то ўдастоеная прызга і дыплама літоўская карціна «Дачка канакрада» (рэжысёр Альгімантас Пуйпа) пераносіць нас у Літву канца XIX стагоддзя.

Што датычыць гаспадароў фестывалю, эстонскія кінематаграфісты, то сёлетні агляд прадэманстраваў: поспехі эстонскага кіно, якія яшчэ нядаўна маглі здацца выпадковымі, сёння становяцца заканамернай з'явай у савецкім кінамастацтве. Прыз па разраду ігравых фільмаў атрымала вострасацыянальная стужка «Што пасееш...», з густам знята талінскім рэжысёрам Пятэрам Сімаам, а ў конкурсе мультыплікацыйных фільмаў узначалена адзначана прытча Прыята Пярна «Некалькі практыкаванняў для самастойнага жыцця».

Другі па значэнню прыз у конкурсе ігравых стужак заваявала буйнамаштабная фрэска «Іраслаў Мудры», прысвечаная аднаму з найбольш яркіх перыядаў у гісторыі Старажытнай Русі. Гэты твор абазначаны ў тытрах як сумесная праца кінастудыі Імя А. Даўжэнікі (Кіеў, Украіна) і сталічнага «Масфільма». Як сказаў намеснік старшыні Дзяржкіно СССР Барыс Паўлёнак, «пераважная большасць савецкіх карцін па сутнасці з'яўляецца племем цеснага супрацоўніцтва кінастудыі Савецкага Саюза. Праяўляецца гэта ў самых разнастайных формах: запрашэнне сцэнарыстаў і рэжысёраў з адной рэспублікі ў другую, абмен актёрамі, апэратарамі, узасамадамога ў тэхнічных і вытворчых паслугах... І гэта — яркая асаблівасць многанацыянальнага савецкага кіно».

ДЗЕЦІ — ПАВАЖАНЫ
ГЛЯДАЧ

Кожны чацвёрты білет у савецкіх кінатэатрах купляецца дзецьмі або для дзяцей. Такая сітуацыя тыповая, вядома ж, не толькі для СССР, аднак іменна тут упершы-

ню ў сусветнай практыцы пастаўлена і спяхова рэалізавана задача — ствараць фільмы спецыяльна для юных гледачоў. Такіх стужак (калі абмежавацца толькі ігравымі) выпускаецца ў Савецкім Саюзе штогод звыш 30 — значна больш, чым у любой іншай краіне з развітай кінематаграфіяй. Словам, зразумела, чаму фільмы для дзяцей і юнацтва вылучаны на ўсесаюзных кінафестывалах у асобны конкурс.

У Таліне журы гэтага конкурсу прысудзіла першыя прызга карцінам «Святы дзяцінства» (Цэнтральная студыя дзіцячых і юнацкіх фільмаў імя М. Горкага) і «Ноч кароткая» (Кіеўская студыя імя А. Даўжэнікі). Мастацкая манера гэтых стужак розная, аднак іх аб'ядноўвае жаданне гаварыць з дзецьмі аб важных праблемах без прыхарашвання. Аб такіх фільмах з поўнай падставой можна сказаць: сур'ёзнае кіно.

Зрэшты, уявіць сабе савецкае дзіцячае кіно без веселасці і хітрага розыгрышу — значыць абядаць яго палітру. Сярод лаўрэатаў Талінскага агляду — дзіцячы гумарыстычны часопіс «Ералаш» (што азначае па-руску блытаніну і непарадак). Кожны 10-хвілінны выпуск гэтага часопіса (ён выходзіць ужо некалькі гадоў і не мае аналагаў у сусветным кіно) карыстаецца вялікай папулярнасцю ў дзіцячай аўдыторыі. Аўтары міні-камедыі, што складаюць нумар «Ералаша», шчасліва пазбягаюць самага небяспечнага ў фільмах для дзяцей — паучальнага тона. Бо дзеці, як і дарослыя, не любяць, калі іх паучаюць з экрана.

КІНО У НЯСПЫННЫМ
РАЗВІЦЦІ

Лідэрства рэспубліканскіх кінематаграфіі, што ярка правілася на XV Усесаюзным кінафестывале, — гэта, так сказаць, геаграфічны зрэз савецкай кінарэчаіснасці. Але ёсць яшчэ і зрэз, калі хочаце, узростава. Агляд у Таліне паказаў узроставае ролі моладзі ў кінематографе СССР. Вось толькі тры прыклады. Для эстонца Пятэра Сіма стужка «Што пасееш...» (ужо згаданая мною) — дэбют у поўнаметражным кіно. Прыз за дэбют атрымаў і грузінскі пастаноўшчык Тэймур Бабуланы, які зняў карціну «Брат». Малады і Уладзімір Фокін, чья карціна «Аляксандр маленькі» (гэта яго другая поўнаметражная стужка) прынесла маскоўскаму пастаноўшчыку прыз за лепшую рэжысуру — па раздзелу дзіцячых і юнацкіх фільмаў... Увогуле, як сказаў старшыня журы ігравых карцін доктар мастацтвазнаўства Уладзімір Баскакаў, «на Талінскім фестывале было шмат дэбютаў — і рэжысёрскіх, і актёрскіх, і апэратёрскіх, а гэта сведчыць аб пераемнасці пакаленняў у савецкім кіно, яго няспынным развіцці».

Зрэшты, наўрад ці хто з савецкіх кінадзеляў схільны лічыць прайшоўшы фестываль гэтакім бліскучым парадам. Паказваліся тут карціны і анемічныя, і тыпова «эстацкія», і тыя, што гледачы называюць «шэрымі» (а гэта ж быў не стыхійны паток кінапраката, а тое, што 39 студыі краіны палічылі лепшым за год)... Урокі талінскага экрана будучы сур'ёзна аналізавацца і практыкамі, і тэарэтыкамі савецкага кіно. Хоць, зразумела, ніхто з іх не ўпаўнены, што гэта дапаможа вырашэнню ўсіх праблем: на месца сённяшніх прыйдуць заўтрашнія... Такі настрой, вядома, не вельмі аптымістычны, затое яму, несумненна, хапае рэалістычнасці. А рэальны погляд на кінематограф — рэч, пагадзіцеся, немалаважная.

Барыс БЕРМАН.

з біяграфіі паэта і народа

У студыі «Эфір» Беларускага тэлебачання зроблен запіс музычнай паэмы «Гусяр». Музыку да выдатнага твора Я. Купалы «Курган» напісалі Ігар Лучанок і Уладзімір Мулявін. Выканаў па-

эму вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры».

НА ЗДЫМКУ: рабочы момант запісу.

Фота А. ДЗМІТРЬЕВА.

ЯНКА КУПАЛА — У БРОНЗЕ І ГРАНІЦЕ

СВАЙМУ ВЯЛІКАМУ ПЕСНЯРУ

...Мінск. Вуліца Янкі Купалы. Цяністы купалаўскі парк. Усё тут нагадвае пра паэта. Сярод дрэў стаяў некалі дом песняра. Ён згарэў у польны Вялікай Айчыннай вайны. Але ўдзячны народ пабудоваў новы і адкрыў на месцы старога дома Літаратурны музей свайго вялікага паэта. Многія і цяпер называюць яго, як і раней, «домам Купалы».

Іменна тут, недалёка ад музея, дзесяць гадоў назад, калі святкавалася 90-годдзе з дня нараджэння паэта, быў адкрыты помнік. Яго аўтары — скульптары А. Анікейчык, Л. Гумілеўскі, А. Заспіцкі, архітэктары Ю. Градаў і Л. Левін — стварылі ў бронзе і граніце адухоўлены высокай мастацкай праўдай вобраз паэта — барацьбіта, гуманіста, мысліцеля.

Янка Купала спыніўся ў задуменнасці на беразе крыніцы, якая выбіваецца з расчэпленнага каменя. Спыніўся, быццам гаворыць: «Я ў долю народа свайго ўглядаюся...» Пругкі вецер заламаў каўнер лёгкага паліто, па-летняму накінуў тага на плячо. У руках сукватая палка, узятая ў дальнюю дарогу.

А ля крыніцы расцвіла казачная кветка папараці. Тая самая, што, па народнаму паданню, цвіце адзін раз у год у ноч на Івана Купала. І хто ўбачыць яе цвіценне, знайдзе сваё шчасце. Беларуска народ свайго шчасце знашоў...

Непадалёк ад помніка паэту — фантан «Купалле»: дзяўчаты, спрабуючы ўгадаць свой лёс, кідаюць на ваду вянікі. Прыгожыя, танклывыя, яны, як сімвал чысціні, юнацтва і кахання, застылі ў бронзе фантана ў адзіным плаўным руху.

Аўтары шукалі найбольш яркае пластычнае выражэнне ўнутранага стану песняра, імкнучыся ўвасобіць галоўныя рысы купалаўскага характару — гуманізм і вялікую любоў да свайго народа, да зямлі.

А вось яшчэ адзін выдатны мемарыял песняру ў Мінску. Больш за 10 гадоў назад ён пастаўлены па праекту скульптараў А. Анікейчыка і А. Заспіцкага і архітэктара М. Мызнікава на месцы пахавання Янкі Купалы.

Паэт сядзіць на камені ў накінутым на левае плячо паліто. У фігуры ёсць і гордая ўзвышанасць, і высокая адухоўленасць. Тут Купала — увасабленне чысціні, веры, надзеі, праўды, чалавечнасці.

Стваральнікі скульптуры палічылі неабходным засяродзіць увагу не на атрыбутах і знешніх дэталях, а на ўнутраным свеце паэта, які прысвяціў усё сваё жыццё беззапаветнаму служэнню народу. Купала тут басанож, з апущанай правай рукою — і гэта не выпадкова: ён быў арганічна і моцна звязаны з роднай зямлёй, якая пастаянна давала яму сілы, натхняла на стварэнне бессмяротных твораў.

«Мне сняцца сны аб Беларусі...» — вось лейтматыў мемарыяла. Побач з фігурай паэта — мемарыяльная дошка з надпісам «Янка Купала. 1882—1942».

Бюст-помнік Янку Купалу ў Вязынцы,

на радзіме песняра, пабудаваны па праекту скульптара З. Азгура і архітэктара С. Мусінскага. Да 1972 года бюст стаяў у скверы каля будынка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы ў цэнтры Мінска. А потым быў перанесены ў Вязынку і ўстаноўлены на галоўнай алеі.

Для помніка Азгур выкарыстаў створаны ў 1943 годзе партрэт паэта, а таксама больш раннія эцюды, выкананыя скульптарам з натуры. Галоўнае ў бюсце — высокая грамадзянскасць асобы Купалы, выдатнага паэта-патрыёта.

На п'едэстале з чорнага лабрадарыту залатымі літарамі высечаны купалаўскія радкі на беларускай і рускай мовах:

З Масквы, з Крамля хадю ўдумнай,

Усенароднай, чалавечай

Ідзе, таварышы, камуна

На свеце шчасце ўвекавечыць!

...Непадалёк ад Нью-Йорка знаходзіцца вядомы Араў-парк. Намаганямі нашых суайчыннікаў, якія па волі лёсу апынуліся ў ЗША, гэты цудоўны зялёны масіў з азёрамі і вадаспадамі быў ператвораны ў значны культурны цэнтр.

І вось да ўзвядзеных раней бюстаў помнікаў А. Пушкіну, Т. Шаўчэнку У. Уітмену далучыўся і помнік Я. Купалу, выкананы ў 1973 годзе скульптарам А. Анікейчыкам і архітэктарам С. Баткоўскім.

Тут Я. Купала — перш за ўсё паэт. У вобразе яго ўзноўлены дух купалаўскай паэзіі — узвышаны свет думак, высокае кардства пачуццяў, лёгкі задумены сум. Аўтару ўдалося зліць у адно цэлае гэты сум з жыццелюбствам, засяроджанасцю з романтичным парывам. З сінтэзу гэтых пачаткаў і ўзнік вобраз, надзелены магічнай гармоніяй:

Ці помніш ты погляд нясмелы

Свайго радзімага сяла,

Адкуль паплёўся ў свет той белы,

Твая дзе маладосць сплыла!..

Край беларускі, мірны, сумны,

Свой родны край ці помніш ты!..

Хутка ў Ляўках на Аршаншчыне, дзе ў перадаванні гады некаторы час жыў паэт, з'явіцца новы помнік песняру, зроблены таксама А. Анікейчыкам.

...Немалады, стомлены Купала, які многа спазнаў і перажыў, сядзіць з сумнаватай палкай на лаўцы ў глыбокай задуменнасці. Ён нібы прыслухоўваецца да галасу сваёй светлай музы. Вось сень паэта...

Напярэдадні юбілею песняра ў Мінску адкрыецца рэспубліканская мастацкая выстаўка «Песняры зямлі беларускай», прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. Сёння ў Беларусі, напэўна, цяжка знайсці мастака, які б не рыхтаваўся да гэтага свята. Няма сумнення, што, прышоўшы на вернісаж, мы ўбачым сярод маляўнічых палотнаў, гравюр, габеленаў, плакатаў і скульптурных работ, якія потым могуць увасабіцца ў новыя цікавыя і арыгінальныя помнікі нашым песнярам.

Барыс КРЭПАК,
мастацтвазнаўца.

Вы хацелі сустрэцца

ЯГО ЧУЛЫЯ, СЦІПЛЯЯ, СТРЫМАНЫЯ ЦЫМБАЛЫ

Мы сядзім з Аляксандрам Ляончыкам, вядомым цымбалістам, лаўрэатам рэспубліканскіх конкурсаў, у фае сталічнай філармоніі і размаўляем. Раптам ён абарваў гутарку на паўслове і павярнуўся ў бок дзвярэй, адкуль пачулася журботная мелодыя.

— Чуеце? Гэта цымбалы. Чулыя, сціплыя, стрыманыя... Для беларуса цымбалы тое ж, што бандура для ўкраінца, балайка для рускага, домбра для казаха. У іх — душа народа.

— *Раскажыце, Аляксандр, якое месца ў вашым жыцці займае музыка і, увогуле, народнае мастацтва?*

— Я звяртаюся да народнага мастацтва пастаянна, жыву ім, адчуваю яго, як біццё свайго сэрца. Яшчэ з дзяцінства пасябраваў з песняй і музыкай. Бацькі і старэйшая сястра Зіна вельмі любілі спяваць. Дзяцінства ж маё прайшло ў невяліччай вёсачцы Мышчыцы, што на Лагойшчыне, дзе чудодойныя краявіды, непаўторная прыгажосць і шмат добрых музыкаў і спевакоў. Міжволі заспяваў і я, зайграў на гармоніку, які бацька прыдбаў, калі мне толькі яшчэ восьмы гадок ішоў...

— *А калі навучыліся іграць на цымбалах?*

— У 1951 годзе мы пераехалі ў вёску Калачы. Тут жыла сям'я Бурковічаў. Веньямін Бурковіч, на чатыры гады старэйшы за мяне, ужо тады быў добра вядомым у наваколлі цымбалістам (сёння ён — заслужаны артыст БССР, лаўрэат Усесаюзнага і міжнароднага конкурсаў). Вось у яго я ўпершыню і дакрануўся да цымбал. І ўжо з гэтага часу маё жыццё непарыўна звязана з імі.

— *Як жа вы сталі прафесійным артыстам, што вырашыла ваш лёс?*

— Скончыўшы Калачоўскую няпоўную сярэднюю школу, рушыў у Мінскае музычнае вучылішча. Праўда, мала спадзя-

ваўся, што траплю туды, бо спецыяльнай падрыхтоўкі ў мяне не было. Але пашчасціла. Прынялі, як і хацеў, на класу цымбал. Падчас вучобы на другім курсе пазнаёміўся з кіраўніком і дырыжорам Дзяржаўнага народнага аркестра Іосіфам Жыноўічам. Сустрэча з ім і вырашыла мой далейшы лёс. Жыноўіч запрасіў мяне ў аркестр.

Безумоўна, цяжкавата было і вучыцца, і працаваць. Але адданасць справе, выключная працавітасць бяруць верх над цяжкасцямі. Аляксандр Ляончык

чык паспяхова скончыў вучылішча і без экзамена па спецыяльнасці паступіў у Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю, а ўжо праз паўгода стаў салістам народнага аркестра. Ляончык выконвае разнастайныя і вельмі складаныя творы, як напісаныя спецыяльна для цымбал, так і транскрыпцыі сачыненняў сусветнай класікі.

Пасля заканчэння кансерваторыі малады музыкант становіцца першым у Беларусі аспірантам па спецыяльнасці — народныя інструменты. Два гады напружанай працы. Бах і Моцарт, Верачыні і Дакен, Паганіні і Ліст, Глінка і Чайкоўскі... Аўтарытэтная Дзяржаў-

ная камісія дае высокую ацэнку яго справядачным канцэртам.

У Аляксандру Ляончыку мяне падкупляе вялікая чалавечая сціпласць. Маючы шырокую вядомасць, ён не выбірае прэстыжных месцаў гастроляў, едзе ў сельскі Дом культуры, на прадпрыемства, у піянерскі лагер. І кожнае яго выступленне зачароўвае слухачоў.

Беларускі музыкант аб'ездзіў увесь Савецкі Саюз. Сёння яго імя добра вядома і за мяжой. Ён гастралюваў у Чэхаславакіі, Балгарыі, Польшчы, Румыніі, Венгрыі, В'етнаме, Манголіі, Фінляндыі, Швецыі, Канадзе, Злучаных Штатах Амерыкі. І ўсюды — поспех.

Вось, напрыклад, што пісала румынская газета «Інфармацыя Бухарэста» ў артыкуле, прысвечаным выступленню савецкіх артыстаў: «Аляксандр Ляончык, прадстаўнік Мінскай філармоніі, віртуозна выканаў беларускую сюіту, у выдатнай інтэрпрэтацыі — мазурку Ф. Шапэна і «Хора стаката» Г. Дзініку». Такім чынам, у адным выступленні артыст здолеў дастойна прадставіць музычнае мастацтва трох народаў: беларускага, польскага і румынскага.

— *Скажыце, Аляксандр, калі б не музыкантам, то кім вы яшчэ маглі быць?*

— Мусіць, лесніком. Бо вельмі ўжо люблю лес, птушак, якія так цудоўна спяваюць раніцай...

Гэты год у нечым юбілейны для Аляксандра Ляончыка. Сёлета спаўняецца 25 гадоў з пачатку яго працоўнай дзейнасці. Неўзабаве па Беларускаму тэлебачанню выйдзе ў эфір перадача, падрыхтаваная ім да 100-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы. Сёння Аляксандр Ляончык працуе над канцэртамі, складзеным з твораў, напісаных беларускімі кампазітарамі для цымбал.

Гутарку вёў Ігар ГЕРМЯНЧУК.
НА ЗДЫМКУ: цымбаліст Аляксандр ЛЯОНЧЫК.

АЎТАР АПОВЕСЦІ—РАБОЧЫ

Лаўрэатам творчага конкурсу, аб'яўленага часопісам «Нёман», стаў рабочы Мінскага трактарнага заводу Анатоль Маісеў. Прэмія прысуджана яму за апублікаваны ўрывак з аповесці «Добры дзень, мама!». Тэма твора, які выйдзе неўзабаве асобнай кнігай, — станаўленне характару падлетка. Грунтоўчыся на перажытым, аўтар паказвае дабраторны ўплыў калектыву на выхаванне ў маладым рабочым лепшых чалавечых якасцей.

Падрыхтаваць публікацыю Маісеўу дапамаглі ў заводскім літаратурным аб'яднанні «Польмя», над якім многа гадоў шэфствуе паэт Анатоль Вярцінскі. Менавіта тут падчас творчых дыскусій пачынаючыя літаратары выслухоўваюць думкі вопытных майстроў слова, таварышаў аб сваёй творчасці.

Каля сарака трактарабудаўнікоў займаюцца ў гэтым аб'яднанні. Імёны многіх з іх ужо добра вядомы чытачам. Свае зборнікі, напрыклад, выпусцілі інжынер Мікалай Вяршынін, служачая Валерыя Маргуліс, рабочы Канстанцін Жук. Вершы і проза завадчан увайшлі ў зборнікі «Нашчадкі», «Крыніцы» і іншыя.

ЭКСПАНУЕЦА Ў БАБРУЙСКУ

Рэспубліканская выстаўка графікі экспануецца ў Бабруйскай выставачнай зале, 140 работ беларускіх мастакоў прадстаўлены на ёй.

Трапішце формы, глыбінёй псіхалагічнай і сацыяльнай характарыстык вызначаюцца такія творы, як «Крык», «Пракрыў», «Ураджай вайны» заслужанага дзеяча мастацтваў БССР А. Кашкурэвіча, «Салдатка», «Уваходзячыя» заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Л. Асецкага, «Вяртанне» А. Карпана. У іх знаходзіць адлюстраванне невычэрпная тэма Вялікай Айчыннай вайны.

Шмат твораў расказваюць пра нашага сучасніка, класікаў беларускай літаратуры: «Я. Колас» С. Прывады, «Пясянар беларускі» Р. Панцялева, «Шётка» А. Александровіча, «Францішак Багушэвіч» М. Купавы, серыя «Яна і я» Г. Паплаўскага.

Паэтычнае бачанне прыроды, шчырая любоў да родных краявідаў адчуваюцца ў «Зімовай казцы» Л. Шапінкі, «Сланечніках» А. Паслядовіч, «Сцюдзёных святанях» Ю. Кухарава, «Крыніцы» і «Раніцы» В. Сідаравай і інш.

ВЫЙШАЎ НОВЫ ЗБОРНІК

У Мінску выйшла анталогія балгарскай сатырычнай і гумарыстычнай паэзіі з прадмоваў народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы.

Складальнікам новага зборніка і перакладчыкам усіх змешчаных у ім твораў з балгарскай мовы на беларускую з'яўляецца вядомы даследчык літаратуры і фальклору, паэт Ніл Гілевіч.

У гэтую кнігу ўвайшло больш за 50 твораў класікаў балгарскай літаратуры — Хрыста Бочева, Івана Вазова, Хрыста Смірненскага і сучаснікаў — Георгія Караславава (Караса), Хрыста Радзеўскага, Марка Ганчова, Канстанціна Паўлава і іншых.

Зборнік, багата ілюстраваны малюнкамі, выйшаў у «Бібліятэцы «Вожыка».

У Мінску наладжана міжрэспубліканская кніжная выстаўка, прысвечаная 60-й гадавіне ўтварэння СССР і 1500-годдзю Кіева. На ёй прадстаўлена лепшая прадукцыя выдавецтваў Расійскай Федэрацыі, Украіны і Беларусі. Гэта творы У. І. Леніна, працы Л. І. Брэжнева, кні-

гі, зборнікі і альбомы, што расказваюць аб перамозе ленінскай нацыянальнай палітыкі КПСС, непарушнай дружбе і брацтве народаў. Шырока экспануецца літаратура аб рэвалюцыйных традыцыях горадагероя Кіева, яго слаўным мінулым, аб росквіце сталіцы Са-

вецкай Украіны ў нашы дні. У экспазіцыі таксама паказаны мастацкія творы, літаратура па выяўленчаму мастацтву і музыцы, сацыяльна-эканамічныя і навукова-тэхнічныя выданні. Усяго на выстаўцы больш трох тысяч экспанатаў.

НА ЗДЫМКАХ: у зале выстаў-

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПАЭЗІЯ ШЧОДРАЙ ДУШЫ

У гэтыя дні Генадзь Кляўко адсвяткаваў бы сваё пяцідзесяцігоддзе. На жаль, хутка ўжо тры гады, як паэта няма з намi. Але лепшае

з напісанага ім па-ранейшаму хваляе чытача, карысныя яму хвілны сустрэчы з паэзіяй жыццёвай і шчырай, з даверлівай споведдзю пакалення, што ў маленстве перажыло полымныя гады вайны, а ў пасляваенны час, нягледзячы на ўсе нягоды, у мужанні і сталенні сваім паскорана прайшло жыццёвыя ўніверсітэты.

Лепшыя вершы паэта сабраны ў аднатомніку выбранага «Падкова над парогам»,

які пабачыў свет неўзабаве пасля смерці Г. Кляўко. Адкрываецца ён вершам «Вязьмо твайго дня», радкі з якога былі напісаны і на запрашальным білеце веча, прысвечанага 50-годдзю з дня нараджэння Г. Кляўко, які адбыўся ў Доме літаратара:

Устань да сонца,
Хай само
Яно цябе сустрэне.
З ягоным

Звязьмца ў вязьмо
І дня твайго прамені.
Пра Г. Кляўко — пісьменніка, грамадзяніна, чалавека — гаварылі вядучы веча сакратар праўлення СП БССР Васіль Зуёнак, Рыгор Барадулін, Павел Кавалёў, Генадзь Пашкоў, Георгій Шыловіч... З іх успамінаў паўставаў прывабны воблік паэта-грамадзяніна, які сумленна служыў літаратуры, несучы чытачам дар свайго таленту.

ЛЮБІМЫ АДПАЧЫНАК—ТУРЫЗМ

МАРШРУТЫ «ГРАНАДЫ»

Вольны час. Як яго бавіць, чым заняць? Для нас, моладзі, якая працуе на Мінскім трактарным заводзе, дзе выпускаюць сусветна вядомыя машыны, такой праблемы не існуе. У дзесяці добраўпарадкаваных заводскіх інтэрнатах дзейнічаюць клубы па інтэрэсах, спартыўныя секцыі. Рэгулярна праводзяцца дыскавечары, самыя розныя спаборніцтвы, сустрэчы з цікавымі людзьмі...

Асаблівай папулярнасцю карыстаецца клуб турыстаў «Гранада», члены якога свой адпачынак праводзяць у паходах па роднаму краю. Існуе клуб на прафсаюзных сродкі, за якія набываецца неабходны турысцка-альпінісцкі інвентар, якія ідуць на аплату расходаў на падарожжы.

Дзе толькі «гранадаўцы» не пабывалі — хутчэй можна пералічыць дзе не былі! Падчас сваіх паходаў мы знаёмімся з жыццём, культурай, звычаямі, прыродай і архітэктурай народаў Савецкага Саюза. Усё цікавае, што трапляецца нам у дарозе, здымаем на фотастужкі і слайды, якія потым паказваем у сябе ў клубе.

Сёння хочацца расказаць пра адну з апошніх нашых вандровак.

...На паўднёвы захад ад Ферганскай даліны, прыкладна на даўгаце Душанбе, знаходзіцца вяршыня Чымтарга — сэрца Фанскіх гор. Пакарыць яе — іменная такую задачу паставілі мы перад сабой. Мы — гэта шасцёра «гранадаўцаў»: Мікалай Левін, Ніна Ждан, Міхаіл Гантман — інжынеры-канструктары, Зоя Варашылава — слесар-

зборшчык, Міхаіл Міхалевіч — урач і я.

Некалькі гадзін лёту з Мінскага аэрапорта, некалькі дзён хады — і мы ля падножжа гор. Чакае нас узыходжанне на вяршыню, шлях да якой ляжыць праз пераадоленне васьмі перавалаў.

...Невялікі адрэзак дарогі, паварот — перад намі адкрываецца возера Нежыгон, якое радуе вока чароўнай гамай фарбаў, нібы выпраменьваемых знутры, сініх, блакітных, аранжавых, ружовых.

Наступны дзіўны краявід — язык ледавіка, сцякаючага з паўднёвага схіла піка Вялікага Ганза. Яго паверхня ўсыпана камяністымі асколкамі, пакрыта слоём пылу. З усіх бакоў цякуць ручайкі каламутнай

вады. Мы падыймаемся ўсё вышэй і вышэй. Горы паступова ахутваюцца зеленавата-блакітнай смугой.

Перавал Сурк — ключавы ў нашым маршруце. Круты ледавік, прыцяршаны свежым снегам. Тут без страхоўкі ўжо не абысціся. Спатрэбіўся альпінісцкі рыштунак — вярхоўкі, кручкі-ледарубы.

А вось — і заповітная мэта. Навокал — неапісальная прыгажосць. Увесь свет недзе там, унізе.

Пазней, ужо дома, гэтая вяршыня, Фанскія горы будуць мне часта згадвацца.

I. ДАБРОУСКІ.

НА ЗДЫМКУ: турысты ў Фанскіх гарах.

першае месца выйшла каманда «Дынама» (Мінск).

СЯБРЫ-САПЕРНІКІ

У Гродна адбыліся міжнародныя таварыскія сустрэчы па ручному мячу паміж мужчынскімі камандамі «Прагрэс» і горада Дэсаў (ГДР).

Першая гульня склалася ўдала для беларускіх гандбалістаў. Яны ўпэўнена перамаглі — 32:23. У другім падымку толькі на апошняй хвіліне спартсмены Гродна зраўнялі лік — 26:26.

Гандбалісты мінскага СКА заваявалі сярэбраныя медалі на чэмпіянаце СССР, уступішы толькі армейцам Масквы.

Пасля гэтага беларускія спартсмены выйгралі занальны турнір на Кубак СССР і выйшлі ў фінал.

«МІНСК-82»
ФІНШАВАЎ

З добрым настроем пачаў Мінск краснадарца, міжнародны гросмайстар В. Цяшкоўскі. Ён заняў першае месца на міжнародным шахматным турніры. Другое і трэцяе месцы таксама ў савецкіх спартсменаў — С. Далматава і Л. Юдасіна.

Беларускі шахматыст В. Дыдышка, стаў пасля гэтага турніра міжнародным майстрам.

ПЕРАПІС... ГРАКОЎ

Арнітолагі Акадэміі навук БССР выявілі ў нашай рэспубліцы больш пяцісот масавых пясчэнняў гракоў. У іх калоніях каля пяцідзесяці тысяч гнёзд, пятая частка якіх — у Брэсцкай вобласці.

Колькасць гракоў за апошнія пятнаццаць гадоў амаль падвоілася. Калі раней яны сяліліся пераважна ў старых парках, то цяпер ладзяць гнёзды і на высокіх дрэвах уздоўж аўтамабільных дарог, а таксама ў гаях паблізу пасёлкаў і нават у зялёных масівах шумных гарадоў. Самае вялікае грачынае племя асталя-

валася ў старадаўнім парку сяла Дукора, што ў Пухавіцкім раёне, — звыш дзвюх тысяч гнёздаў. Па восемсот і больш іх у парках Нясвіжа і Лагойска.

Гэтыя птушкі, як паказала кальцаванне, не зімуюць у цёплых краях, а толькі адлятаюць ад сваіх гнёзд кіламетраў на дзвесце. Заўважана, што там, дзе асталявалася калонія гракоў, на пасевах у радысе прыкладна пяці кіламетраў менш пугазелля і сельскагаспадарчых шкоднікаў, якімі яны харчуюцца.

кі хвілін у дзень.

— Цяпер таксама...

Пасля гарачай спрэчкі муж пытаецца:

— Куды ж ты цяпер, Гільда, паедзеш?

— Да мамы, — адказвае жонка.

— Вось добра, вось разумна!

— І вярнуся сюды з ёю.

— Што-о?!

— Ваша дачка, містэр Робінс, вельмі мне падабаецца, і я хацеў бы бачыцца з ёю часцей...

— Прасцей простага. Пазычыце мне тысячу долараў на тыдзень, і вы зможаце прыходзіць на іх хоць цэлы год.

Катрын кажа свайму мужу: — У юнацтве ты быў шчаслівы, калі бачыў мяне некаль-

РЭСТАЎРЫРУЕЦЦА
МІРСКІ ЗАМАК

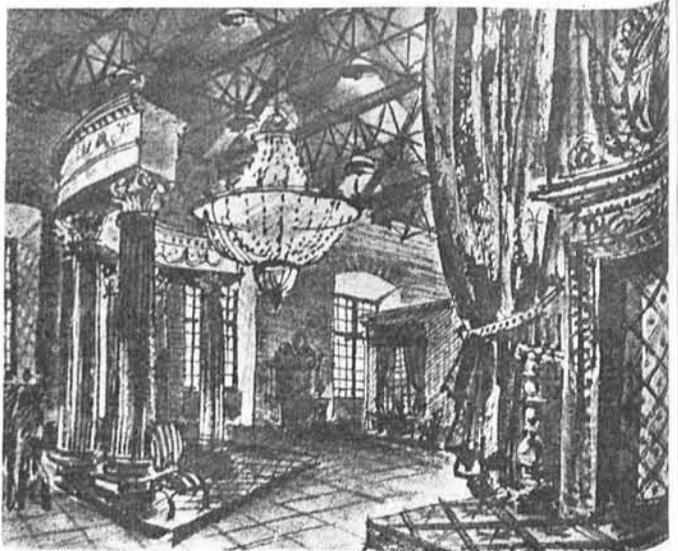
За наглуха зачыненай брамай замка — цішыня і спакой. Пустынныя яго галерэі, што чаргуюцца ў строга паслядоўнасці, байніцы і вокны вежаў. Толькі адны акальчаваныя абручамі вежа, якая нагадвае пашкоджанае маланкай ствол дрэва, парушае завершанасць ансамбля. Але ціхім і маўклівым Мірскі замак — унікальны помнік беларускай архітэктуры — выглядае толькі на макетаце. Па задуме мінскіх архітэктараў В. Калініна, С. Верамейчыка і В. Атас — аўтараў нядаўна завершанага праекта яго рэстаўрацыі — замку наканавана цікавае і незвычайнае жыццё.

— Наша работа над праектам аказалася вельмі складанай, — расказвае кіраўнік групы Валянцін Калінін. — Бо за чатыры стагоддзі, што мінулі з часу з'яўлення замка, у ім неаднойчы мяняліся архітэктурныя стылі, замак не раз разбураўся і адбудовваўся. Нешта ў яго выглядзе страчвалася беззваротна. Беларускай готыцы са строгімі вежамі, белымі нішамі і паясамі прыішоў змяну італьянскага рэнесансу. І замак, каб крочыць у нагу з модай, пачаў упрыгожвацца: у ім з'явіліся вялікія вокны, паркетная падлога, дарагія вырабы.

У пачатку XX стагоддзя апошні ўладар замка Святаполк Мірскі прыстасаваў частку ўсходняга палаца для жылля.

Гаспадарамі абноўленага замка мяркуецца зрабіць вучэнцаў мастацка-тэхнічнага вучылішча. Ідэю такога крыху незвычайнага выкарыстання помніка архітэктурна-падказала гісторыя. XVIII стагоддз — час росквіту мастацтва, які не абышоў і замак. Яго пакоі ўпрыгожвалі славутыя карэліцкія габелены, случкія паясы, налібоўскае шкло. Многія з гэтых вырабаў ствараліся рукамі простых рамеснікаў, што жылі ў мястэчках вакол Мірска. Таму не выпадкова гэты пасёлак выбраны для будаўніцтва першага ў рэспубліцы мастацка-тэхнічнага вучылішча. У залах замка размесцяцца майстэрні будучых ювеліраў, ткачоў, жывапісцаў, дзе будуць знаходзіцца толькі старадаўнія інструменты. Працуючы тут, вучні спасцігнуць тайны старажытных рамёстваў. Яны дапамогуць і рэстаўратарам: ствараемыя ім вырабы папоўняць экспазіцыю замка. Дарэчы, і самі майстэрні стануць своеасаблівым музеем — у пэўныя дні яны будуць адкрыты для наведвальнікаў.

НА ЗДЫМКАХ: архітэктары спецыяльных навукова-рэстаўрацыйных вытворчых майстэрняў Міністэрства культуры БССР [злева направа] В. КАЛІНІН, В. АТАС і С. ВЕРАМЕЙЧЫК з макета Мірскага замка; будучая зала палацава-замкавага помніку XVI—XIX стагоддзяў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зан. 1125

(ПОРТ)

ТРЕЦІЯ У ЕВРОПЕ

Юнацкая зборная СССР па футболе заваявала бронзавыя медалі чэмпіяната Еўропы. У барацьбе за трэцяе месца яна выйграла ў равенікаў з Польшчы. Лік гэтай сустрэчы 3:1.

За нашу каманду выступаў выхаванец мінскага «Дынама» П. Раднянок.

На чэмпіянаце СССР па футболе ў вышэйшай лізе пасля трынаццатага тура на

Гумар

Пасля таго, як вашынгтонскі хірург у час пластычнай аперацыі зрэзаў бародаўку і зрабіў нос класічнай формы, нявольніца моды пачала прасіць яго, каб ён яшчэ расшырыў ёй разрэз вачэй.

— Няма патрэбы, — запэўніў яе хірург. — Вашы вочы і без гэтага зрабляцца вялікімі, калі вы ўбачыце рахунак за аперацыю.